

GEOMETRİYA

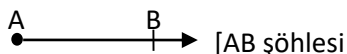
GEOMETRİYANYŇ BAŞLANGYÇLARY

KESGITLEME:

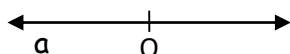
Geometriya Grek sözi bolup, (Geo-yer, metro-ölçemek) ýagny ýeri ölçemek manysyny berýär.

Geometriya örän gadymy wagtlarda ýüze çykyp, ol gadymy ylmlaryň biridir. Häzirki wagtda matematikanyň bir bölümü hökümünde öwrenilýär. Geometriya şekilleri, uzaklyklary ölçemegi we dürlü görnüşli ýer bölekleriniň meýdanlaryny hasaplamagy, ýer bölekleriniň meýilnamalaryny düzmeği, olaryň hakyky ölçeglerini meýilnama boýunça kesgitlemegi, dürlü desgalaryň we gaplaryň göwrümlerini hasaplamagy, dürlü figuralary öwrenýän özbaşdak ylym hökmünde kemala gelipdir.

- **Nokat** Geometriyada kesgitlemesi bolmaýan, ini, uzynlygy we göwrümi bolmadyk geometrik jisimdir. Geometriki şekiller nokatlaryň köplügünden emele gelýär. Nokatlar uly harplar bilen belgilenilýär.
- Bir tarapyndan nokat bilen **çäklenen** göni çyzygyň bölegine **şöhle** diýilýär.

- O nokady a göni çyzygyny iki sany şöhlä bölýär. O nokada her bir şöhläniň başlangyjy diýilýär.

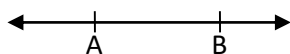

Göni çyzyklar kiçi harplar bilen belgilenilýär.

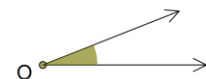
-Göni çyzyk tükeniksizdir.

-İslendik göni çyzyga degişli nokatlar we degişli däl nokatlar hem bardyr.

-İslendik iki nokadyň üstünden diňe bir we diňe bir göni çyzyk geçirip bolar.

- A we B nokadyndan geçýän göni çyzyk: AB göni çyzygy

- Bir noktadan çykýan iki şöhläniň emele getiren geometrik figurasyna burç diýilýär.

- [AB] kesimi

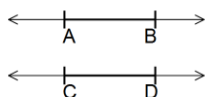
- [AB) ýarym açyk kesim

- (AB) açyk kesim

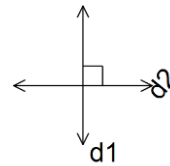

- Bir tekizlikde ýatýan, kesişmeýän iki göni çyzyga **parallel** göni çyzyklar diýilýär we $d // l$ diýip görkezilýär.

Eger iki kesim parallel göni çyzyklaryň üstünde ýatýan bolsa, onda olara parallel kesimler diýilýär. $[CD] // [AB]$ görnüşinde ýazylýar.

- Egerde kesişýän iki sany göni çzyk dört sany deň burç emele getirýän bolsa, onda olara perpendikulýar

göni çzyklar diýilýär. $d_1 \perp d_2$ Şu görnüşde görkezilýär.

GÖNÜKME

1. Berlen şekile görä

